

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

2. Rationes & lepida historia co[n]tra pœnam Talionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45699

festi verba sunt: Talionis mentionem fieri in XII. Tabulis, ait Verrius hoc modo: SI MEMBRVM RVPIT, NI CVM EO FACIT, TALIO ESTO. Neq; id, quid significet, iudicat, puto, quia notum est. Permittit enim lex parem vindictam. Quam Sylla metuens in sua familia primus voluit cremari, ne quod Mario fecerat, ipse quoque pateretur. Plinium audi: *Ipsum cremare, apud Romanos non fuit veteris instituti: terrâ condebantur. At postquam longinquis bellis obrutos erui cognouere, tunc institutum. Et tamen multa familia priscos seruauere ritus: sicut in Cornelia nemo ante Syllam dictatorem traditur crematus. Idq; voluisse, veritum TALIONEM eruto C. Marij caduere.* Ita quidem talio propriè accipitur; extendi tamen etiam potest in bonam partem, vt talio vocetur, quando bonum simili bono compensatur, seu quæcumque retributio, siue boni, siue mali, tamen veteres fridè vindictam intellexerunt per talionem.

Hanc talionis legem (vti & alias leges decemuirales, quas decemviri eius rei gratiâ à populo creati composuerunt in duodecim tabulas) philosophus Fauorinus, apud A. Gellium, his verbis & argumentis impugnat. *Nonnulla in istis legibus nec consistere quidem, sicut dixi, visa sunt, velut illa lex TALIONIS: cuius verba, nisi memoria me fallit, hæc sunt: SI MEMBRVM. RVPIT. NI CVM. EO. FACIT. TALIO ESTO, præter enim vlciscendi acerbicatem: ne procedere quoq; exsequutio iusta talionis potest. Nam cui membrum ab alio ruptum est: si ipsi itidem rumpere per talionem velit: quaso an efficere possit rumpendi pariter membri æquilibrium, in qua re ea primum difficultas est inexplicabilis. Quid si quis membrum, inquit, alteri imprudens ruperit: quod enim per imprudentiam factum est, retaliari per imprudentiam debet: istius quippe fortuitus & consultus non cadunt sub eiusdem talionis similitudinem. Quonam igitur modo imprudentem poterit imitari, qui in exsequenda talione non licentia jus habet, sed imprudentia? sed & si prudens ruperit, nequaquam patietur, aut alius se ladi, aut latius, quod cuiusmodi librâ atq; mensurâ cauere possit, non reperio. quin & iam si quid plus erit, aliterue commissum: res fiet ridicula atrocitati, et contraria actio mutua talionis oriatur, & adolescat infinita quædam reciprocatio talionum.* His Fauorini argumentis addi potest historia, an fabula, quæ perspicuè ostendit, damnum casu illatum, sæpe non nisi incertum, & maiore periculo reponi posse. Homo vnus

II.

Aul. Gellius
lib. 20. Noct.
cap. 1.

aliquis de pago, in vrbe bono foro vsus, liberaliùs vino sese ingurgitauit. Baccho plenus conuiuere cœpit; neq; sensu & ratione sopitis, locum, in quo biberat, mutauit. Itaque propter fenestram confidens vertigine & sopore perturbatus, dũ nescio quid somniaret, ita exterritus est vehementer, vt exiliret, & per fenestram præceps in publicum, laberetur. Dixisses, Aftyanaetm de turri præcipitatum, tanto pondere cecidit, somno, vinoque & multo adipe obefus rusticus. Felicitas illius, alterius infortœnium fuit. Eo enim ipso tempore alius in platea, iuxta eandem domũ, & parietem transiens, nec quidquam minũs, quàm ruinam suspicans à ruente oppressus est pagano, adhuc ronchos ducente, & vix tandem excitato à confluyente hominum turba, quæ casu, aut morientis clamore excitata, è vicinis vndique ædibus sese effuderat. Re intellectã, cadauer sub tectã, rusticus in carcerem trahitur. Ibi postquam edormiuit crapulam, dies ei dicta est. Constituta die, apud iudicem se sistit reus, & actor. Narratur casus. non negat rusticus. Ibi ergo Caussidicus patentem facundiæ suæ campum natus; *Quid argumenta quarimus? (exclamat) habemus fatentem reum, non negat facinus, homicida est. occidit; occidatur lege talionis, quod fecit ferat. Mors morte luenda est. Neg, quisquam dicat, vini id flagitium fuisse. Non vini, sed vinolenti culpa occisus est miser. Ebrius fecit? quid sum? non excusat, sed duplicat crimen, qui crudelitatem pariter accusat, & ebrietatem. Crudeliter enim sitit, quisquis non bibit sine exitio & interitu alterius. Bibat quantum volet, qui nemini nocet in ebrietate; soli Deo reddet rationem. At quisquis potando & se perdit, & alios potando iam facit quod potus est patraturus. Luat ergo, quod patrauit temulentus homicida. Nam occisus & liberi nihil sunt feliciores, quàm vel maritus, vel parens illorum interemptus sit ab ebrio, quàm à sobrio. Quamquam tam immane est crimen, vt sobrius non fecisset. Crapula igitur in causa est, crapula scelus est, per quod & vxor coniuge, & liberi spoliati sunt parente. Hi, ò iudex, a te petunt, vt secundùm ius & æquum sententiam pronunties; hi postulant vindictam, hi poscunt, vt lege talionis, par pari referatur. Dixit. Auditã hac accusatione, iudex iussit, & rusticum perorare causam. Is, nulla re excusata, in compendio reculit: *Quando ego iam reus sum, ò Domine iudex, non defugio, neq; decreto subire, quod iste patit, Vt ergo par pari referatur; inebrius**

inebriet se etiam iste, atq; ad meum modum, in eadem fenestra obdormiat, meq; inibi transeuntem desuper cadens obruat. Quam conditionem & talionem, cum acceptare nollet actor, potiusq; occisum inultum censeret relinquendum, quam tantò vitam suam proferendam, totum iudicium desijt in cachinnos. Hæc talia cum ijs, quæ Favorinus disputavit, obijci possunt contra legem talionis.

Ad quæ Sex. Cæcilius in disciplina juris atque legibus populi Romani noscendis interpretandisque, scientia, vsu, auctoritateq; illustris, amplexus vtrâque manu Favorinum, præter cætera, sic respondit: Maiores nostri quibusdam iniurijs talionem quoque apposuerunt, quam quidem tu talionem, vir optime, iniquius paulò insectatus es: ac ne consistere quidem dixisti, lepida quâdam solertia verborum: quoniam talioni par non sit talio: neq; rumpi membrum facile possit ad alterius ruptura (ut ais tu) æquilibrium. Verum est, mi Favorine, talionem ratissimam fieri difficillimè. Sed decemviri minuire atq; extinguere volentes huiuscemodi violentiam pulsandi atque ledendi, eo quoq; metu coercendos esse homines putauerunt; neq; eius, qui membrum alteri rupisset, & pacisci tamen de talione redimenda nollet, tantam esse habendam rationem arbitrati sunt: ut an prudens imprudensq; rupisset, spectandum putarent, aut talionem in eo vel ad amussim equipararent, vel in librili perpenderent: sed potius eundem animum eundemq; impetum in eadem parte corporis rumpendi, non eundem quoque casum exigi voluerunt, quoniam modus voluntatis prestari posset: casus ictus non posset. Quod si ita est, ut dico, ut & ipse æquitatis habitus demonstrat: taliones illa tua reciproca argutiores profectò, quàm veriores fuerunt. Sed quoniam acerbum quoque esse hoc genus pœna putas: qua, obsecro te, ista acerbitas, si idem fiat in te, quod tute in alio feceris: præsertim cum habeas facultatem paciscendi: & non necesse sit pati talionem, nisi eam tu elegeris? quod edictum antem prætorium de æstimandis iniurijs probabilius esse potest? nolo hoc ignores, hanc quoque ipsam talionem ad æstimationem iudicis redigi necessariò solitam. Nam si reus, qui de pacisci noluerat, iudici talionem imperanti non parebat: æstimatà lite Iudex hominem pecunia damnabat. Atque ita, si reo & pacitio grauis, & acerbata talio visa fuerat, seueritas legis ad pecunia multam redibat. Ita Sex. Cæcilius.

Legem talionis rectè intellectam iustitiæ & æquitati conformem

III.

IV.

mem